

2010 m. III ketvirčio ir devynių mėn. bankų veikimo apžvalga.

II dalis. Palūkanų normų kaita.

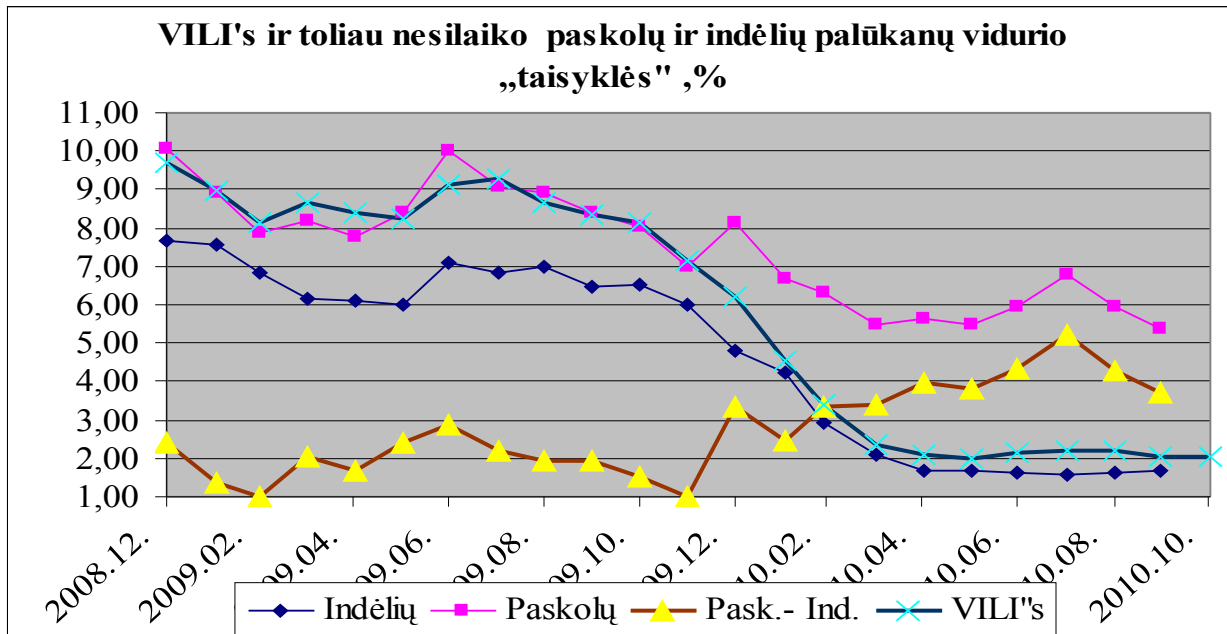
Čia vėl apžvelgiama įmonių ir namų ūkių paskolų ir indėlių palūkanų normų kaita ne vien todėl, kad jų paskolos bei indėliai sudaro beveik 90 % viso bankų paskolų ir indėlių portfelio, bet todėl, kad įmonės ir namų ūkiai – reikšmingiausi ekonominės raidos subjektai ir nuo jų atsigavimo bei veiklos efektyvumo priklauso ekonomikos atsigavimas bei tolesnė jos raidos sėkmė; jie yra pagrindiniai pridėtinės vertės (BVP) kūrėjai, naudotojai ir vartotojai.

Palūkanos nacionaline valiuta (toliau – LT).

Kaip kito įmonių ir namų ūkių terminuotųjų naujų indėlių ir paskolų LT palūkanos matome lentelėje Nr. 1 ir grafike Nr. 1, % p.:

Lentelė Nr. 1.

	Indėliai	Paskolos	Skolinimo marža: paskolos- indėliai	VILIBOR'as	Paskolos – VILIBOR'as
2008 09	4,95	8,31	3,36	6,71	1,60
2008 10	5,65	8,65	3,00	7,22	1,43
2008 11	6,81	9,93	3,12	8,35	1,58
2008 12	7,65	10,08	2,43	9,71	0,37
2009 12	4,81	8,14	3,33	6,22	1,92
2010 01	4,25	6,69	2,44	4,55	2,14
2010 02	2,93	6,29	3,36	3,39	2,90
2010 03	2,11	5,48	3,37	2,36	3,12
2010 04	1,68	5,63	3,95	2,08	3,55
2010 05	1,67	5,49	3,82	1,99	3,50
2010 06	1,65	6,02	4,47	2,14	3,98
2010 07	1,57	6,78	5,21	2,22	4,56
2010 08	1,65	5,94	4,29	2,21	3,73
2010 09	1,67	5,37	3,70	2,04	3,33



Šaltinis: Lietuvos banko interneto svetainė, Statistika, Paskolų ir indėlių palūkanų normų statistika, lentelių 3.2. ir 3.1. duomenų pagrindu.

Paskutinįjį, III-ąjį ketvirtį, indėlių LT palūkanos šiek tiek padidintos, gražinant jas į gegužės-birželio mėn. lygius. Pastebimai sumažintos skolinio LT palūkanos: nuo 6,78 % p. liepos mėn. iki 5,37 % p. rugsėjį, arba –20,8 %. Tai lėmė ir bankų skolinio maržos mažėjimą.

Ir tik visiškai nesuprantamai (ar nesąmoningai?) ir toliau kinta 6 – rių mėn. trukmės vidutinis mėnesio VILIBOR'as, savo dydžiais prieš metus dažnai „praaugęs“, atseit – jo pagrindu nustatomas paskolų LT palūkanas. O pastaraisiais mėnesiais – beveik susilyginęs su indėlių palūkanomis ir nusileidęs žemiau skolinimo maržos reikšmių. **Tai reiškia, kad paskolų LT palūkanų kaita toliau vyko be jokių įtakingamų sąsajų su jų nustatymo „pagrindu“ – VILI'iu.**

Palūkanos eurais (toliau-EUR).

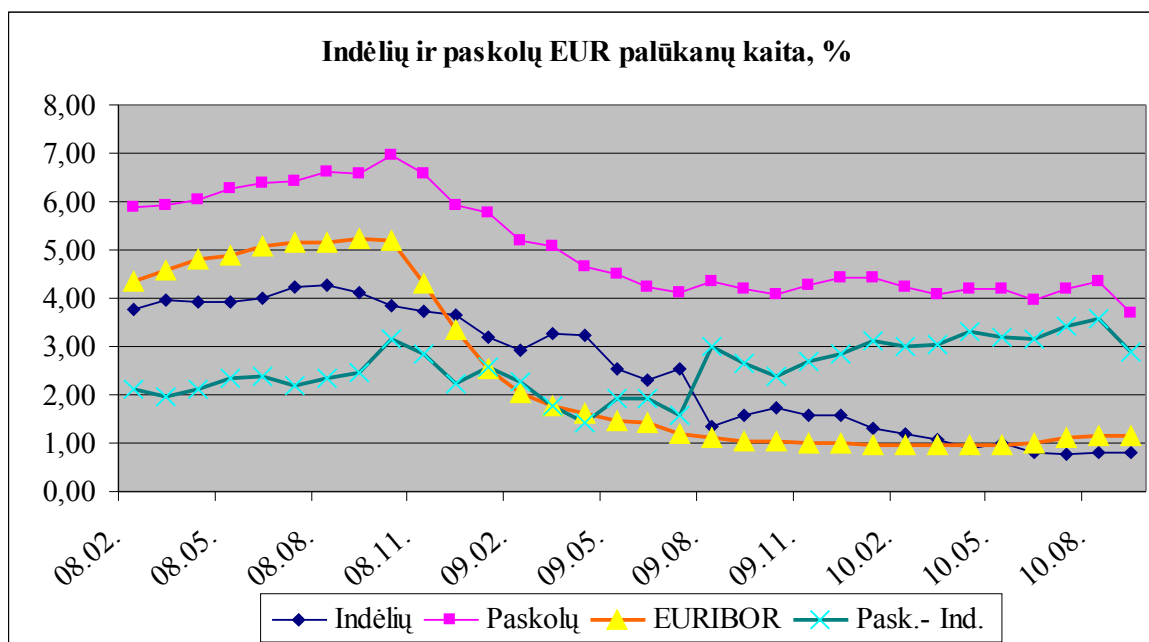
Kažkiek panašiai kito ir palūkanos EUR: indėlių palūkanos per III-įjį ketvirtį nepakito, liko net mažesnės už vartojimo (VKI) infliaciją, paskolų palūkanas (skirtingai nuo paskolų LT) mažinant 7,2 %, iki 3,69 % p.. Įmonių ir namų ūkių naujų indėlių ir paskolų palūkanų EUR kaitą matome lentelėje Nr. 2 bei grafike Nr. 2:

Lentelė Nr. 2 (% p.).

	Indėliai	Paskolos	Skolinimo marža: paskolos-indėliai	EURIBOR'as	Paskolos–EURIBOR'as
2008 09	4,13	6,58	2,45	5,22	1,36

2008 10	3,83	6,97	3,14	5,18	1,79
2008 11	3,74	6,59	2,85	4,29	2,30
2008 12	3,66	5,91	2,25	3,37	2,54
2009 12	1,59	4,43	2,84	1,00	3,43
2010 01	1,32	4,43	3,11	0,98	3,45
2010 02	1,21	4,22	3,01	0,97	3,25
2010 03	1,06	4,08	3,02	0,95	3,13
2010 04	0,88	4,19	3,31	0,96	3,23
2010 05	1,00	4,21	3,21	0,98	3,23
2010 06	0,80	3,98	3,18	1,12	2,86
2010 07	0,77	4,21	3,44	1,14	3,07
2010 08	0,79	4,35	2,65	1,15	3,20
2010 09	0,80	3,69	2,89	1,14	2,55

Grafikas Nr. 2.

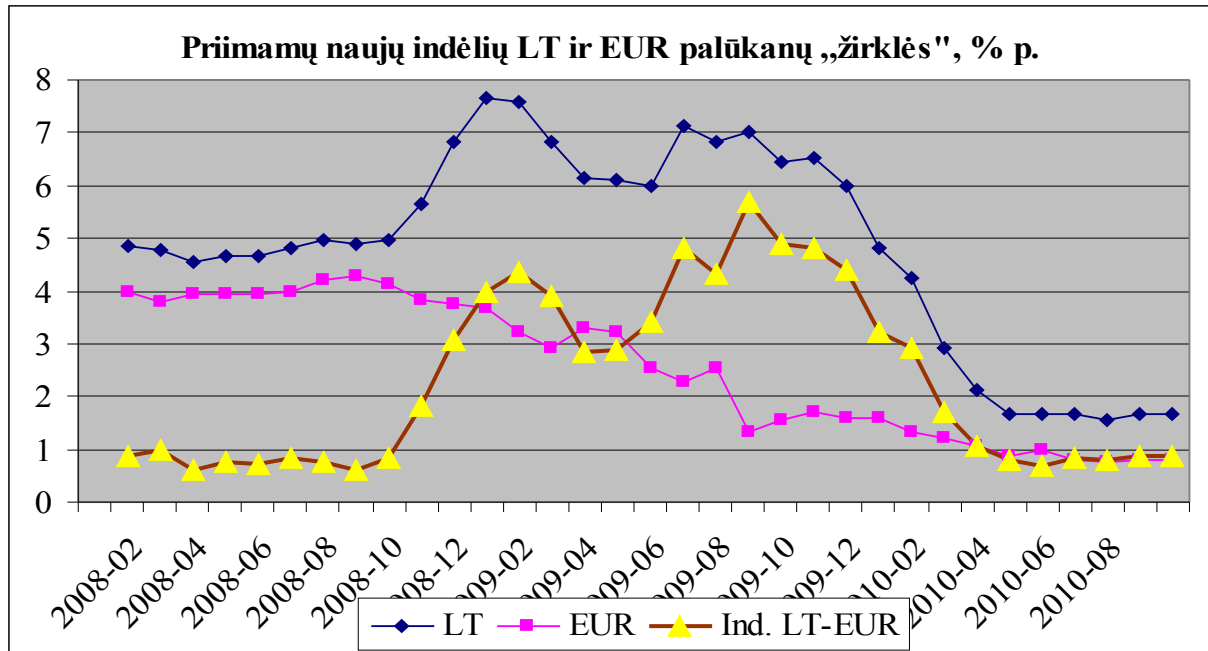


Šaltinis: Lietuvos banko interneto svetainė, Statistika, Paskolų ir indėlių palūkanų normų statistika, lentelių 3.1. ir 3.2. duomenų pagrindu, http://sdw.ecb.europa.eu/quickview.do?SERIES_KEY=143.FM.M.U2.EUR.RT.MM.EURIBOR6MD_.HSTA

Palūkanų kaitos pasekmės – palūkanų žirklių įvairovės sudarymas

Skirtingomis kryptimis ir skirtingais tempais (greičiais) bankams keičiant palūkanas LT ir EUR, suformuota tam tikra įvairovė palūkanų skirtumų – palūkanų žirklių, kurios turi tam tikrą ekonominę prasmę bei pasekmes. Priimamų įmonių ir namų ūkių naujų **indėlių** LT ir EUR palūkanų žirkles-1 matome grafike Nr. 3:

Grafikas Nr. 3.



Šaltinis: Lietuvos banko interneto svetainė, Statistika, Paskolų ir indėlių palūkanų normų statistika, lentelės 3.2. duomenų pagrindu.

Nuo š. m. kovo mėn. indėlių palūkanos LT priartėjo prie palūkanų EUR ir jų skirtumas (LT-EUR) buvo išlaikomas nekintamu. Galima teigti, kad indėlių LT ir EUR palūkanų skirtumo žirklys „uždarytos“.

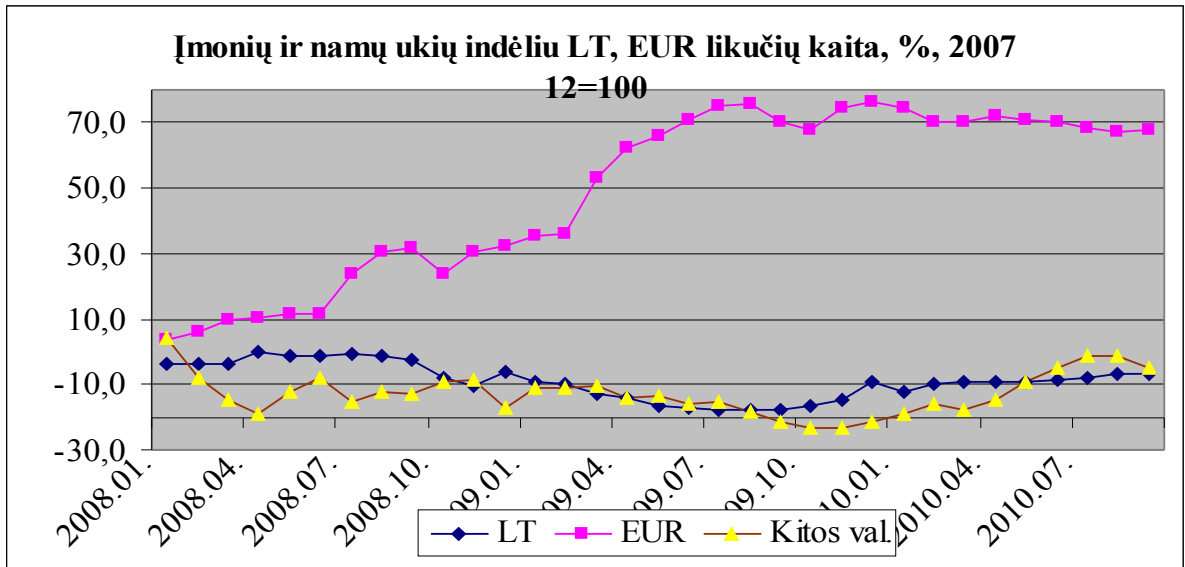
Indėlių LT ir EUR palūkanų žirklių-1 sudarymas ir jų didinimas iki praėjusių metų pabaigos *turėjo* reikšmingai paskatinti taupymą nacionaline valiuta. Deja, *nieko panašaus 2008-2009 m. neįvyko*: indėlių LT likučiai nuolat mažėjo sparčiai didėjant indėlių likučiams EUR, ką ir matome lentelėje Nr. 3 ir grafike Nr. 4:

Lentelė Nr. 3.

	Įmonių ir namų ūkių indėlių likučių kaita, % per					
	2008	2009	2010 I ketv.	2010 II ketv.	2010 III ketv.	2010 9 mėn.
LT	-6,3	-3,3	0,0	0,7	1,8	2,6
EUR	32,3	32,9	-3,4	-0,0	-1,3	-4,6
USD ir kitos valiutos	-16,9	-5,8	4,9	15,4	0,3	21,4

Šaltinis: Lietuvos banko interneto svetainė, Statistika, Pinigų statistika, lentelės 2.7.7. duomenų pagrindu.

Grafikas Nr. 4.

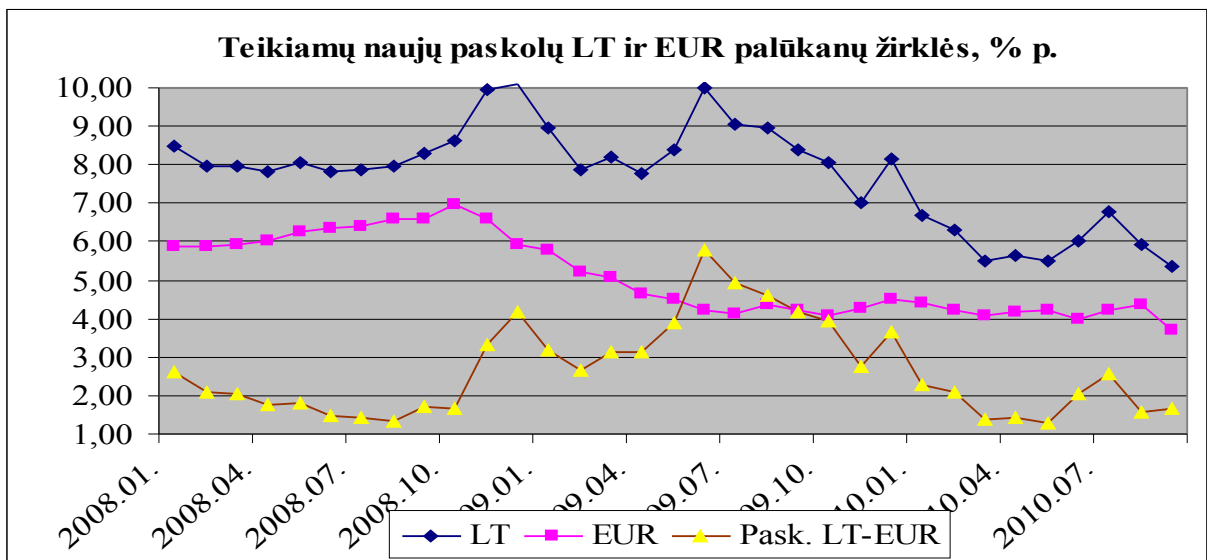


Šaltinis: Lietuvos banko interneto svetainė, Statistika, Pinigų statistika, lentelės 2.7.7. duomenų pagrindu.

Šiais metais indėlių likučių valiutinėje kaitoje ryškėja **naujos tendencijos**: beveik **nedidėjant** indėlių likučiams LT, **mažėja** indėlių likučiai EUR ir sparčiai (nuo metų pradžios net +21,4 %) **didėjant** likučiams **USD** ir **kitomis užsienio** valiutomis. Tai reikšmingai įtakojo vykusios diskusijos euro zonos ir euro stabilumo tema.

Daug svarbesnės yra teikiamų **paskolų** LT ir EUR palūkanų skirtumų žirklys-2. O jos paskutiniaisiais š. m. mėnesiais, pradėdant nuo mažiausios reikšmės gegužės mėn. (1,28 % p.) padidėjo iki 1,68 % p rugsėjo mėn., arba daugiau nei trečdaliu (grafikas Nr. 5):

Grafikas Nr. 5.



Šaltinis: Lietuvos banko interneto svetainė, Statistika, Paskolų ir indėlių palūkanų normų statistika, lentelės 3.2. duomenų pagrindu.

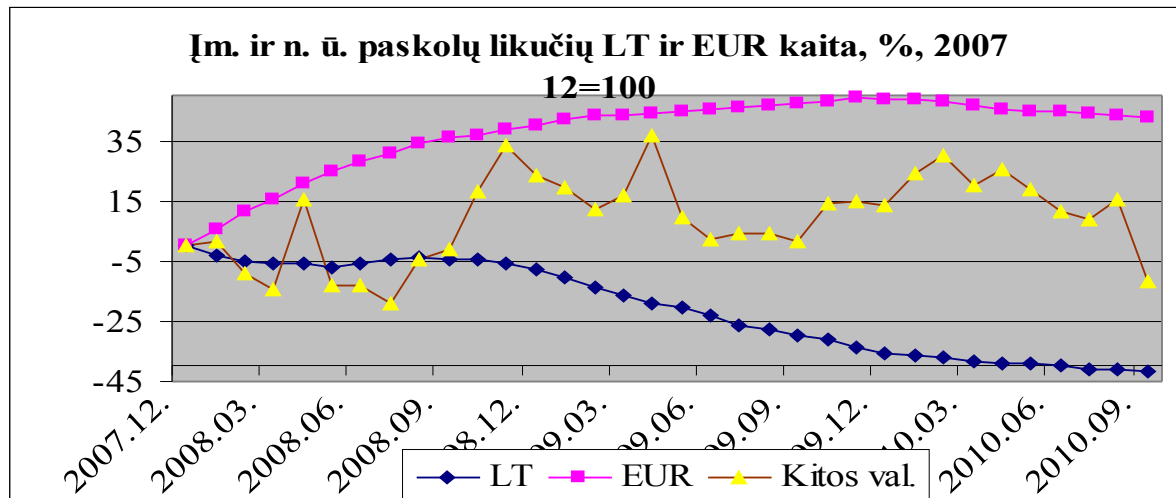
Skolinimo LT ir EUR palūkanų bei jų skirtumų (žirklys-2) mažinimas *nebuvo lydimas* paskolų LT teikimo ir jų likučių didinimu, ką ir matome lentelėje Nr. 4 ir grafike Nr. 6:

Lentelė Nr. 4.

	Įmonių ir namų ūkių paskolų likučių kaita, % per					
	2008	2009	2010 I ketv.	2010 II ketv.	2010 III ketv.	2010 9 mėn.
LT	-8,0	-30,1	-3,8	-1,9	-3,4	-9,0
EUR	40,2	6,5	-1,4	-1,2	-1,3	-3,9
USD ir kitomis valiutomis	23,7	-8,2	5,8	-7,2	-20,6	-22,1

Šaltinis: Lietuvos banko interneto svetainė, Statistika, Pinigų statistika, lentelės 2.5.6. duomenų pagrindu.

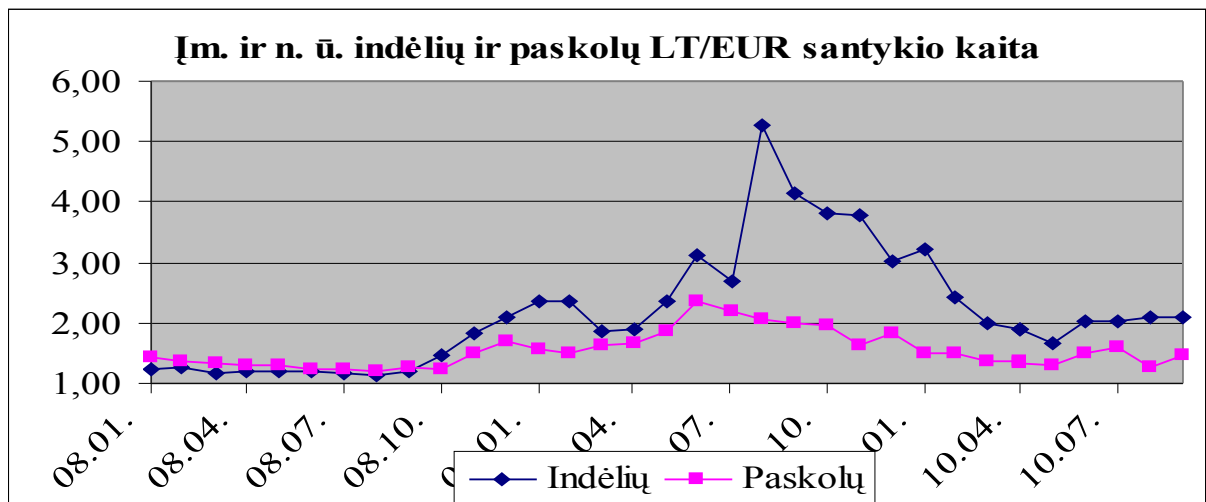
Grafikas Nr.6.



Šaltinis: Lietuvos banko interneto svetainė, Statistika, Pinigų statistika, lentelės 2.5.6. duomenų pagrindu.

Žemos skolinimo palūkanos tiek LT tiek EUR neįtakojo skolinimo didinimo, kadangi galiojo skolinimo embargas, taikomas nuo 2008 m. IV ketvirčio. O rugsėjo mėn. reikšmingai - net -23,4 %, sumažėjo ir paskolų likučiai USD ir kitomis užsienio valiutomis.

Įmonių ir namų ūkių indėlių LT ir EUR palūkanų santykis paskutinis keletą š. m. mėn. išliko stabilus. Indėlių ir paskolų palūkanų LT ir EUR santykio kaitą matome grafike Nr. 7:



Šaltinis: Lietuvos banko interneto svetainė, Statistika, Paskolų ir indėlių palūkanų normų statistika, lentelės 3.2. duomenų pagrindu.

Palūkanų žirklių veikimo rezultatai

Bankų skolininkų „bėgimo“ nuo nacionalinės valiutos (LT), t. y. žirklių-2 veikimo rezultatus, apibūdina įmonių ir namų ūkių paskolų LT likučių dalies mažėjimas nuo 43,2 % 2008 01 iki 25,6 % dabar ir, kartu, paskolų likučio EUR, USD bei kitomis užsienio valiutomis dalies didėjimas, atitinkamai, iki 74,4 %. O pastarąjį mėn.iki mažiau nei trečdalis (22,2 %) sumažėjo ir teiktų LT paskolų įmonėms bei namų ūkiams dalis. Visa tai matome grafikuose Nr. 8 ir 9: Euro įvedimas ir nacionalinės valiutos iš šalies ekonomikos išstūmimas tęsiasi.

Šalies pinigų rinkoje susidaryta keista valiutinė struktūra: skolinimas jau daugiau nei 70 % vyksta EUR ar kitomis užsienio valiutomis, o taupymas ir pinigų apyvarta – dar mažiau nei 70 % vyksta nacionaline valiuta (grafikas Nr. 8). Tarp jų vyksta daugkartinis valiutų konvertavimas: paskolos EUR ir kitomis užsienio valiutomis naudojimui dažnai keičiamos į LT, o uždirbti ar sutaupyti LT paskolos grąžinimui keičiami į EUR. Bankams tai tik į naudą: tik per pirmąjį š. m. pusmetį iš operacijų užsienio valiutomis uždirbta 104,8 mln. Lt – 1,9 karto daugiau, nei per I-ąjį praėjusių metų pusmetį. Per šiuo metų devynis mėnesius palyginti su praėjusių metų atitinkamu laikotarpiu, iš operacijų užsienio valiuta bankai uždirbo 33,7 mln. Lt daugiau ir tokiu būdu pagerino palyginti su praėjusių metų laikotarpiu savo veiklos finansinius rezultatus.

Be to, kaip jau minėta pinigų kiekio kaitos apžvalgoje (2 pusl.), per devynis šiuo metų mėn., palyginti su atitinkamu praėjusių, 2009 – jų metų, laikotarpiu, bankai dar ir finansinių

paslaugų kainas ir tarifus *padidino* 7,6 %; per 2010/2008 metus bankų kitos finansinės paslaugos *pabrangintos* net 29,1 %. Gi vartojimo infliacija (VKI, v. m.) per tą laiką tesudarė tik 5,4 %, ekonomikai (BVP) krentant net -17,1 %.

Kaip teigiama LB-ko š. m. III ketvirčio Kredito įstaigų veiklos apžvalgoje, tokios pajamos (pajamos iš valiutinių operacijų, iš kitų finansinių paslaugų) „...išlieka antros pagal apimtį bankų pajamos, o jų svoris, reikšmingai sumažėjus palūkanų pajamoms, itin išaugo“. Kaip tik tokios pajamos, taikant skolinimo embargą, sudaro sąlygas bankams skleistį „džiugias“ žinias apie anksčiau skelbtų nuostolių mažinimą.

VI. Trukšinas,

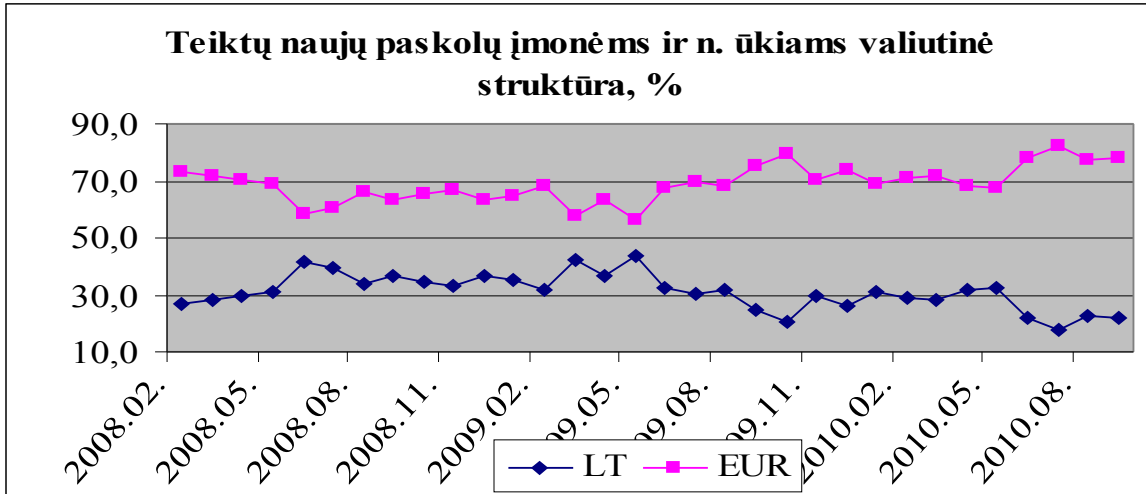
Statistikas,

Ekonomistas,

Nepriklausomas analitikas.

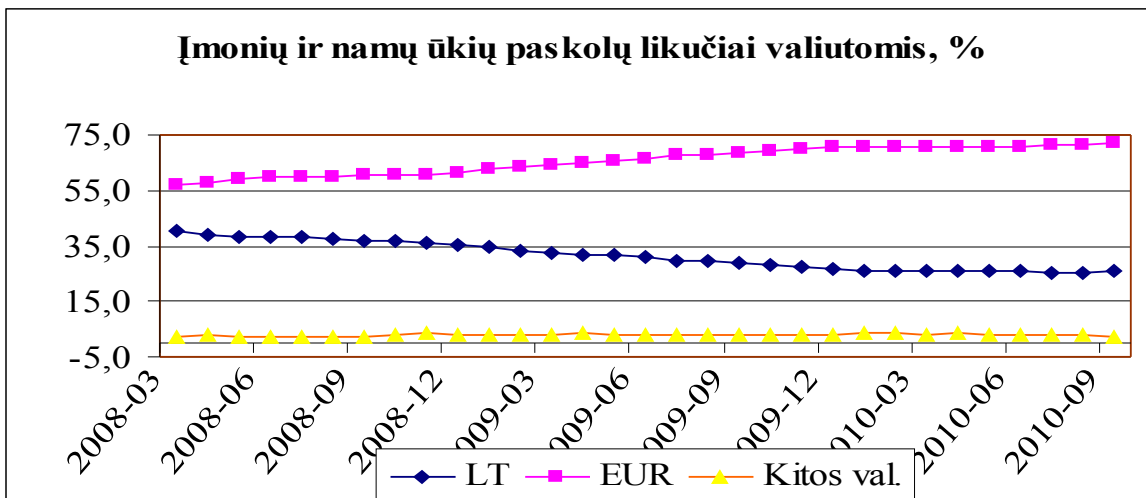
2010 11 04

Grafikas Nr. 8.



Šaltinis: Lietuvos banko interneto svetainė, Statistika, lentelės 3.1. duomenų pagrindu.

Grafikas Nr. 9.



Šaltinis: Lietuvos banko interneto svetainė, Statistika, lentelės 2.5.6. duomenų pagrindu.